

Αναμετάδοση σύντομων αποσπασμάτων γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος: Η στάθμιση της ελευθερίας πληροφόρησης του κοινού έναντι της επιχειρηματικής ελευθερίας του κατόχου αποκλειστικής άδειας μετάδοσης

Γεώργιος Αναγνωσταράς¹

Η οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων² επιβάλλει στα κράτη μέλη να μεριμνούν, ώστε οι τηλεοπτικοί σταθμοί που είναι εγκατεστημένοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση να μπορούν να μεταδίδουν σύντομα αποσπάσματα γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος για το κοινό όταν αυτά αποτελούν αντικείμενο αποκλειστικών δικαιωμάτων τηλεοπτικής μετάδοσης από οργανισμό υπαγόμενο στη δικαιοδοσία τους.³ Η οδηγία θέτει τους όρους υπό τους οποίους μπορεί να λάβει χώρα αυτή η αναμετάδοση. Ορίζει μεταξύ άλλων ότι εφόσον προβλέπεται αποζημίωση του κατόχου των αποκλειστικών δικαιωμάτων, αυτή μπορεί να αντιστοιχεί μόνο στα τεχνικά έξοδα που προκύπτουν από την παροχή της πρόσβασης στο σήμα. Δεν επιτρέπεται επομένως να υποχρεώνονται οι τηλεοπτικοί οργανισμοί που επιθυμούν να προβάλουν αυτές τις σύντομες ανταποκρίσεις να συμμετάσχουν στα έξοδα απόκτησης των αποκλειστικών δικαιωμάτων μετάδοσης γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος.⁴

Με σχετικό προδικαστικό του ερώτημα, το αυστριακό ανώτατο συμβούλιο τηλεπικοινωνιών εξέφρασε τις αμφιβολίες του για τη συμβατότητα αυτού του περιορισμού της αποζημίωσης που επιβάλλει η οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων με το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης.⁵ Θέλησε συγκεκριμένα να πληροφορηθεί αν ο παραπάνω περιορισμός είναι συμβατός με την επιχειρηματική ελευθερία και την προστασία της ιδιοκτησίας του φορέα αποκλειστικών δικαιωμάτων τηλεοπτικής μετάδοσης γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος.⁶ Το ερώτημα προέκυψε στο πλαίσιο αντιπαράθεσης για τις προϋποθέσεις αναμετάδοσης σύντομων αποσπασμάτων ποδοσφαιρικών αγώνων των ευρωπαϊκών οργανώσεων, για την αποκλειστική τηλεοπτική προβολή των οποίων στην αυστριακή επικράτεια ο κάτοχος της σχετικής άδειας πλήρωνε σε ετήσια βάση πολλά εκατομμύρια ευρώ.

Όσον αφορά την προστασία της ιδιοκτησίας, η απόφαση έκρινε ότι ο φορέας της αποκλειστικής άδειας μετάδοσης των επίμαχων ποδοσφαιρικών αγώνων δεν μπορούσε να επικαλεστεί επί του προκειμένου το σχετικό άρθρο του Χάρτη.⁷ Ο λόγος ήταν ότι η άδεια αυτή είχε αποκτηθεί σε χρόνο που οι κανόνες της οδηγίας

¹ Δικηγόρος, Διδάκτωρ Ευρωπαϊκού Δικαίου, Ειδικός Επιστήμονας - Νομικός (Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης), Επιστημονικός Συνεργάτης (ΤΕΙ Αθήνας).

² Οδηγία 2010/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10^{ης} Μαρτίου 2010 για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (ΕΕ 2010 L95/1).

³ Άρθρο 15 παρ. 1 Οδηγίας 2010/13/ΕΕ. Ενσωμάτωση με το άρθρο 16 παρ. 1 ΠΔ 109/10 (ΦΕΚ Α 190)

⁴ Άρθρο 15 παρ. 6 Οδηγίας 2010/13/ΕΕ. Ενσωμάτωση με το άρθρο 16 παρ. 5 ΠΔ 109/10.

⁵ Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 7^{ης} Δεκεμβρίου 2000 (ΕΕ 2012 C326/02). Ο διατάξεις του έχουν πλέον νομική δεσμευτικότητα, βάσει του άρθρου 6 παρ. 1 της Συνθήκης ΕΕ.

⁶ Όπως αυτά κατοχυρώνονται στα άρθρα 16 και 17 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁷ Υπόθεση C-283/11 Sky Österreich GmbH κατά Österreichischer Rundfunk, Απόφαση της 22^{ης} Ιανουαρίου 2013.

είχαν ήδη προβλέψει τον περιορισμό της όποιας αποζημίωσης μόνο στα πρόσθετα έξοδα που τυχόν προκύπτουν από την παροχή της πρόσβασης στο σήμα, έστω και αν δεν είχε ακόμα παρέλθει η προθεσμία εσωτερικής ενσωμάτωσης της νέας αυτής ρύθμισης από τον εθνικό νομοθέτη. Παρότι επομένως τα συμβατικώς αυτά αποκτηθέντα αποκλειστικά δικαιώματα τηλεοπτικής μετάδοσης είχαν αναμφίβολα περιουσιακή αξία, δεν απέρρευε όμως από αυτά μια δεδομένη νομική θέση βάσει της οποίας θα μπορούσαν να ασκηθούν αυτοτελώς από και υπέρ του κατόχου τους σύμφωνα με τις επιταγές της σχετικής ενωσιακής νομολογίας.⁸

Αυτό που κυρίως χαρακτηρίζει την παραπάνω συλλογιστική της απόφασης είναι η χρήση φορμαλιστικών επιχειρημάτων, που κατατείνουν στο νομικό παράδοξο να μην ελέγχεται η συμβατότητα ενός απλού άρθρου μιας οδηγίας με το περιεχόμενο ενός πρωτογενούς ενωσιακού κανόνα απλά και μόνο επειδή αυτό είχε υιοθετηθεί από τον ενωσιακό νομοθέτη όταν συντελούνταν μια περιουσιακής φύσεως μεταβολή. Με τον τρόπο αυτό όμως, ο ίδιος ο κανόνας που αποτελεί το αντικείμενο του αιτούμενου ελέγχου συμβατότητας μετατρέπεται στο μηχανισμό βάσει το οποίου επιτυγχάνεται η αποφυγή του ελέγχου αυτού. Πράγματι, η πρόβλεψη του επίμαχου περιορισμού αποζημίωσης στην οδηγία συνιστά κατά την απόφαση και την αιτία για την οποία η θιγόμενη από την επιβολή του τηλεοπτική επιχείρηση αδυνατεί να επικαλεστεί εναντίον του την παρεχόμενη από τον Χάρτη προστασία της ιδιοκτησίας.

Αντιθέτως, πολύ πιο πειστική και νομικά ορθόδοξη είναι η επιχειρηματολογία της απόφασης όσον αφορά στην επιχειρηματική ελευθερία του φορέα της αποκλειστικής άδειας τηλεοπτικής μετάδοσης γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος. Με αναφορά σε προγενέστερη νομολογία, συμπεραίνεται ότι η νομιμότητα του περιορισμού της αποζημίωσης που προβλέπει η οδηγία εξαρτάται σε τελική ανάλυση από το αν με την εισαγωγή του ο ενωσιακός νομοθέτης στάθμισε σωστά τα εμπλεκόμενα θεμελιώδη δικαιώματα. Η απόφαση αποφαίνεται θετικά επί αυτού, καταλήγοντας ουσιαστικά στο συμπέρασμα ότι η θεμελιώδης ελευθερία λήψης πληροφοριών και η ανάγκη προώθησης του πλουραλισμού και της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης νομιμοποιεί την επιβολή περιορισμών στην επιχειρηματική ελευθερία που πληρούν το αναγκαίο μέτρο της αναλογικότητας.⁹

Η πολυφωνία και η ελευθερία της έκφρασης ως όροι εισαγωγής αποκλίσεων στην άσκηση των οικονομικών ελευθεριών

Δεν είναι ασφαλώς η πρώτη φορά που η ενωσιακή νομολογία αντιμετώπισε ερώτημα που να εγείρει θέμα περιορισμού μιας οικονομικής ελευθερίας χάριν της προστασίας συμφερόντων αναγόμενων ουσιαστικά στην ελευθερία της έκφρασης και την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης. Πολύ πριν την υιοθέτηση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης η ελευθερία της έκφρασης και η προστασία του πλουραλισμού των μέσων ενημέρωσης αναγνωρίστηκαν νομολογιακά ως αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του ενωσιακού δικαίου, αντλώντας έμπνευση από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και από τις ενδείξεις τις οποίες παρέχουν οι διεθνείς πράξεις προστασίας των ανθρωπίνων

⁸ Sky Österreich, σκέψεις 31-40 της απόφασης.

⁹ Sky Österreich, σκέψεις 41-68 της απόφασης.

δικαιωμάτων.¹⁰ Με αυτήν τους ακριβώς την ιδιότητα κρίθηκε ότι συνιστούν επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, οι οποίοι μπορούν να νομιμοποιήσουν εθνικές ρυθμίσεις εισάγουσες αποκλίσεις από τις θεμελιώδεις ενωσιακές αρχές της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών και της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.¹¹ Ταυτόχρονα όμως επισημάνθηκε ότι θα πρέπει να λαμβάνονται επίσης υπόψη, όταν τα κράτη μέλη επικαλούνται τους ενωσιακούς κανόνες προκειμένου να εισάγουν εξαιρέσεις από την εφαρμογή των παραπάνω αυτών οικονομικών ελευθεριών.

Ήδη πριν από περισσότερο από τριάντα χρόνια νομολογήθηκε ότι όταν τα κράτη μέλη επικαλούνται τους ενωσιακούς κανόνες για να προασπίσουν μια εθνική ρύθμιση που μπορεί να παρακωλύει την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών μέσω της παραχώρησης του αποκλειστικού προνομίου τηλεοπτικής μετάδοσης σε μία και μόνο τηλεοπτική επιχείρηση, τότε οφείλουν να ερμηνεύουν τους κανόνες αυτούς με γνώμονα τη γενική αρχή της ελευθερίας της εκφράσεως.¹² Δεν μπορούσε επομένως εθνικό μέτρο αντίθετο προς την ελευθερία της εκφράσεως να συνιστά επιτρεπόμενη εξαίρεση γενικού συμφέροντος που να εισάγει αποκλίσεις από την αρχή της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών.

Την ίδια περίπου περίοδο η ενωσιακή νομολογία ασχολήθηκε επανειλημμένα με τη συμβατότητα των περιορισμών που επέβαλλε η ολλανδική νομοθεσία σε ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς εγκαταστημένους σε άλλα κράτη μέλη, οι οποίοι όμως εξέπεμπαν καλωδιακά προγράμματα και εμπορικά μηνύματα απευθυνόμενα κυρίως στο ολλανδικό κοινό. Η ολλανδική κυβέρνηση ισχυρίστηκε τότε ότι οι επίμαχοι περιορισμοί στην ελευθερία παροχής των υπηρεσιών ήταν νόμιμοι, καθώς υπηρετούσαν στόχους γενικού συμφέροντος αναγόμενους στην πολιτιστική πολιτική στον τομέα των οπτικοακουστικών μέσων και αποσκοπούσαν στην προστασία της ελευθερίας έκφρασης των ποικίλων κοινωνικών και πολιτιστικών τάσεων που υφίσταντο στο ολλανδικό κράτος. Νομολογήθηκε τότε ότι μια πολιτική πολιτιστικής φύσεως που αποσκοπεί στην προάσπιση της ραδιοτηλεοπτικής πολυφωνίας η οποία συνδέεται προς τη θεμελιώδη ελευθερία της έκφρασης μπορεί να αποτελεί επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος που να νομιμοποιεί την επιβολή νομοθετικών περιορισμών στην ελεύθερη παροχή των οπτικοακουστικών υπηρεσιών, μέσω της προσήκουσας ρύθμισης του καθεστώτος των οργανισμών των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών.¹³

Σε μια άλλη περίπτωση, το ερώτημα που τέθηκε ήταν αν είναι συμβατή με τους ενωσιακούς κανόνες για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων εθνική ρύθμιση η οποία απαγορεύει την πώληση περιοδικών που περιέχουν παιχνίδια με βραβεία και η οποία αποσκοπεί στην προστασία της πολυφωνίας του τύπου και των μικρών εκδοτικών επιχειρήσεων. Κρίθηκε τότε ότι η πολυφωνία του τύπου συμβάλλει στην προάσπιση της ελευθερίας εκφράσεως, η οποία συγκαταλέγεται

¹⁰ Βάσει των αρχών της Υπόθεσης 4/73 *Nold* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, Συλλογή 1974 σ. 491 σκ. 13.

¹¹ Άρθρα 45 και 56 Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ.

¹² Υπόθεση C-260/89 *Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση* κατά *Δημοτικής Εταιρείας Πληροφόρησης*, Συλλογή 1991 I-2951 σκ. 41-45.

¹³ Υπόθεση C-288/89 *Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda* κατά *Commissariaat voor de Media*, Συλλογή 1991 I-4035 σκ. 22-23. Υπόθεση C-148/91 *Vereniging Veronica Omroep Organisatie* κατά *Commissariaat voor de Media*, Συλλογή 1993 I-513 σκ.9-10. Υπόθεση C-23/93 *TV 10 SA* κατά *Commissariaat voor de Media*, Συλλογή 1994 I-4824 σκ. 18-19 και 23-25.

μεταξύ των θεμελιωδών αρχών που προστατεύονται στο πλαίσιο της ενωσιακής έννομης τάξης. Υπογραμμίστηκε και πάλι η υποχρέωση των κρατών μελών να ερμηνεύουν τους ενωσιακούς κανόνες με γνώμονα τα θεμελιώδη δικαιώματα, όταν επιχειρούν να τους επικαλεστούν προκειμένου να υπερασπιστούν εθνική νομοθεσία που μπορεί να παρακωλύσει τις ενωσιακές οικονομικές ελευθερίες. Νομολογήθηκε τελικά ότι έστω και αν ο επίμαχος περιορισμός ήταν αντικειμενικά ικανός να προσβάλει την ελευθερία εκφράσεως, θα μπορούσε πάντως να κριθεί ότι περιορίζει θεμιτώς την ελευθερία κυκλοφορίας των εμπορευμάτων αν η απαγόρευση που έθετε ήταν απαραίτητη για την προστασία της πολυφωνίας του τύπου και με την περαιτέρω προϋπόθεση ότι ο σκοπός αυτός θα ήταν αδύνατο να επιτευχθεί με ηπιότερα μέτρα που να θίγουν σε μικρότερη κλίμακα τόσο το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών όσο και την ελευθερία της έκφρασης.¹⁴

Αντίστοιχα θέματα ανέκυψαν και πιο πρόσφατα, στο πλαίσιο κάποιων εθνικών ρυθμίσεων για την επιβολή υποχρεώσεων μεταφοράς σήματος σύμφωνα με τους όρους της οδηγίας για την καθολική υπηρεσία.¹⁵ Οι ρυθμίσεις αυτές υποχρέωναν τις επιχειρήσεις καλωδιακής αναμετάδοσης να αναμεταδίδουν τα προγράμματα ορισμένων ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών υπαγόμενων σε βελγικές κοινότητες και επέβαλλαν την υποχρέωση ενσωμάτωσης στα αναλογικά καλωδιακά δίκτυα όλων των τηλεοπτικών προγραμμάτων που γίνονταν δεκτά για επίγεια μετάδοση στην επικράτεια ενός ομόσπονδου γερμανικού κρατιδίου. Κρίθηκε τότε ότι οι επίμαχες νομοθετικές ρυθμίσεις συνιστούσαν περιορισμό της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών, ο οποίος αποσκοπούσε όμως στην προστασία της πολυφωνίας και στην πρόσβαση των τηλεθεατών σε αυτήν. Υπομνηστήθηκε σχετικά ότι μια πολιτική στον τομέα του πολιτισμού μπορεί να συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος, που να εισάγει περιορισμούς στην ελευθερία παροχής των υπηρεσιών. Η ανάγκη εξασφάλισης του πλουραλισμού των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της πολιτιστικής ποικιλομορφίας μπορούσε επομένως να επιτρέψει την επιβολή των επίμαχων υποχρεώσεων χάριν προστασίας της αρχής της ελευθερίας της έκφρασης, τηρούμενης πάντοτε της αρχής της αναλογικότητας.¹⁶

Ακόμα πιο πρόσφατα, το θέμα τέθηκε με αφορμή την κατάρτιση εθνικών καταλόγων με τους οποίους κατατάσσονταν όλοι οι αγώνες του παγκόσμιου πρωταθλήματος και του ευρωπαϊκού κυπέλλου ποδοσφαίρου στις εκδηλώσεις

¹⁴ Υπόθεση C-368/95 *Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH* κατά *Heinrich Bauer Verlag*, Συλλογή 1997 I-3689 σκ. 13-27.

¹⁵ Άρθρο 31 Οδηγίας 2002/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7^{ης} Μαρτίου 2002 για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (EE 2002 L108/51).

¹⁶ Υπόθεση C-250/06 *United Pan-Europe Communications Belgium SA* κατά *État Belge*, Συλλογή 2007 I-11135 σκ. 40-42. Υπόθεση C-336/07 *Kabel Deutschland Vertrieb und Service GmbH & Co KG* κατά *Niedersächsische Landesmedienanstalt für privaten Rundfunk*, Συλλογή 2008 I-10889 σκ. 32-38. Βλέπε επίσης και Υπόθεση C-134/10 *Ευρωπαϊκή Επιτροπή* κατά *Βασιλείου του Βελγίου*, Συλλογή 2011 I-1053 σκ. 52-53. Σχετική αν και σε άλλο ασφαλώς πλαίσιο είναι και η απόφαση στην Υπόθεση C-213/07 *Μηχανική* κατά *Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και Υπουργού Επικρατείας*, Συλλογή 2008 I-9999 σκ. 59. Σε αυτήν αναγνωρίστηκε ότι η βούληση ενός κράτους μέλους να αποτρέψει τους κινδύνους επηρεασμού των διαδικασιών σύναψης των δημοσίων συμβάσεων από την εξουσία των μέσων ενημέρωσης συνάδει προς τον σκοπό γενικού συμφέροντος που συνίσταται στη διατήρηση της πολυφωνίας και της ανεξαρτησίας των μέσων ενημέρωσης.

μείζονος σημασίας για την κοινωνία.¹⁷ Ο οργανώτριες αρχές των αγώνων ισχυρίστηκαν τότε ότι αυτός ο χαρακτηρισμός συνιστούσε προσβολή των ενωσιακών κανόνων για την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών και την ελευθερία εγκατάστασης, που τους αποστερούσε την εκμετάλλευση της πνευματικής τους ιδιοκτησίας επί των αγώνων αυτών. Αυτά τα επιχειρήματα απορρίφθηκαν όμως, με αναφορά στην ενωσιακή αρχή της ελευθερίας στην ενημέρωση ως επιτακτικού λόγου γενικού συμφέροντος εκπορευόμενου από την αρχή της ελευθερίας της έκφρασης ο οποίος μπορεί να νομιμοποιήσει την επιβολή κατάλληλων και αναλογικών περιορισμών στις θεμελιώδεις ενωσιακές ελευθερίες.¹⁸

Η στάθμιση της πολυφωνίας και της ελευθερίας πληροφόρησης στο πλαίσιο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης

Η αναγνώριση της νομικής ισχύος του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης ως ισόκυρου των πρωτογενών ενωσιακών κανόνων έθεσε σε νέο πλαίσιο την παραπάνω προβληματική. Η ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης καθώς και η πολυφωνία των μέσων μαζικής ενημέρωσης κατοχυρώνονται πλέον ρητά στον τίτλο του Χάρτη που περιλαμβάνει τις ελευθερίες.¹⁹ Στον ίδιο τίτλο κατοχυρώνεται επίσης η επαγγελματική και η επιχειρηματική ελευθερία, καθώς και η προστασία της ατομικής ιδιοκτησίας.²⁰ Ο Χάρτης κάνει περαιτέρω αναφορά στην ελευθερία παροχής των υπηρεσιών, η έκταση και οι προϋποθέσεις προστασίας της οποίας ρυθμίζονται από τους πρωτογενείς κανόνες των ενωσιακών συνθηκών μαζί με τις υπόλοιπες τρεις ενωσιακές οικονομικές ελευθερίες της.²¹

Σε αρκετές περιπτώσεις που ανακύπτουν με ολοένα και αυξανόμενη πλέον συχνότητα, η ενωσιακή νομολογία έχει κληθεί να απαντήσει επί της συμβατότητας παράγωγων ενωσιακών κανόνων με τις ρυθμίσεις του Χάρτη.²² Μέχρι στιγμής βέβαια, έχουν υπάρξει δύο μόνο περιπτώσεις επιτυχούς επίκλησης του Χάρτη κατά του κύριου παράγωγου ενωσιακού κανόνα.²³ Σε όλες τις υπόλοιπες μέχρι σήμερα

¹⁷ Άρθρο 3α Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 3^{ης} Οκτωβρίου 1989 για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L295/12). Βλέπε πλέον άρθρο 14 της Οδηγίας 2010/13/ΕΕ.

¹⁸ Υπόθεση T-68/08 FIFA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Συλλογή 2011 II-349 σκ. 48-54 και 135-146 (δημοσίευση με σχόλιο στο ΔιΜΕΕ 1/2011 98). Όμοια και η T-385/07 FIFA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Συλλογή 2011 II-205 σκ. 52-58 και 132-143. Ως προς το ευρωπαϊκό κύπελλο ποδοσφαίρου βλέπε την T-55/08 UEFA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Συλλογή 2011 II-271 σκ. 44-50 και 173-184.

¹⁹ Συγκεκριμένα, στο άρθρο 11 του Χάρτη.

²⁰ Άρθρα 15-17 του Χάρτη.

²¹ Άρθρο 15 παρ. 2 του Χάρτη και Άρθρα 45-66 Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ.

²² Με ποιο πρόσφατη περίπτωση την παραπομπή σχετικού ερωτήματος για τον Κανονισμό 2252/2004 στην Υπόθεση C-448/12 Roest κατά Burgemeester van Amsterdam (ΕΕ 2013 C26/17) Βλέπε επίσης και τις πρόσφατες παραπομπές για την Οδηγία 2006/24/ΕΚ στην Υπόθεση C-293/12 Digital Rights Ireland Ltd κατά Minister for Communications (ΕΕ 2012 C258/11) και στην Υπόθεση C-363/12 Z κατά A Government Department and the Board of a Management of a Community School (ΕΕ 2012 C311/5).

²³ Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις C-92/09 και C-93/09 Volker und Markus Schecke GbR και Eifert κατά Land Hessen, Συλλογή 2010 I-11063 σκ. 43-92. Βλέπε και Υπόθεση C-236/09 Association Belges des Consommateurs Test-Achats ASBL κατά Conseil des Ministres, Συλλογή 2011 I-773 σκ. 15-34.

αποφάσεις, το τελικό συμπέρασμα ήταν ότι οι ελεγχόμενοι κανόνες ήταν συμβατοί με τις επιταγές του Χάρτη.²⁴

Σε αυτήν την τελευταία κατηγορία αποφάσεων ανήκει και η εκδοθείσα για τη νομιμότητα του περιορισμού της αποζημίωσης, που επιτρέπεται να καταβάλλεται για την τηλεοπτική αναμετάδοση σύντομων αποσπασμάτων γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος. Αναμφισβήτητα, το πιο ενδιαφέρον στοιχείο της απόφασης είναι ο τρόπος με τον οποίον αυτή αντιπαρέρχεται το επιχείρημα ότι ο επίμαχος περιορισμός αντίκειται στην προστασία της ιδιοκτησίας και στη θεμελιώδη ελευθερία της επιχειρηματικότητας. Η απόφαση αποφαινεται συγκεκριμένα ότι ο περιορισμός της οφειλόμενης αποζημίωσης αποσκοπεί στην προστασία μιας άλλης κατοχυρωμένης από το Χάρτη θεμελιώδους ελευθερίας, αυτής της απρόσκοπτης λήψης πληροφοριών και της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης. Αυτό απαιτεί με τη σειρά του στάθμιση των αντικρουόμενων θεμελιωδών ελευθεριών, ώστε να ερευνηθεί αν ο ενωσιακός νομοθέτης καθιέρωσε μια ορθή ισορροπία μεταξύ τους με την εισαγωγή της επίμαχης ρύθμισης της οδηγίας για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων.

Αυτή είναι η τέταρτη κατά χρονολογική σειρά περίπτωση στην οποία γίνεται επίκληση μιας άλλης θεμελιώδους ελευθερίας, προκειμένου να κριθεί συμβατός με το Χάρτη ένας παράγωγος ενωσιακός κανόνας που φαίνεται να εισάγει περιορισμούς στις οικονομικές ελευθερίες που αυτός κατοχυρώνει. Κάτι αντίστοιχο συνέβη κατά το παρελθόν με την επίκληση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής που υπηρετεί η καθιέρωση του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, έναντι της ανάγκης αποτελεσματικής προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας από την χρήση παράνομου προγράμματος ανταλλαγής αρχείων φωνογραφημάτων μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή.²⁵ Ομοίως, με την επίκληση της υποχρέωσης προστασίας της υγείας του ανθρώπου ώστε να κριθεί νόμιμη η επιβολή στους παραγωγούς και εμπόρους οίνων κάποιων απαγορεύσεων όσον αφορά τους χαρακτηρισμούς που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για τα προϊόντα τους έστω και αν αυτό συνιστά περιορισμό της επαγγελματικής και της επιχειρηματικής τους ελευθερίας.²⁶ Τέλος, με την επίκληση της ανάγκης παροχής υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών έναντι της επιχειρηματικής ελευθερίας και της προστασίας της ιδιοκτησίας των αερομεταφορέων που θίγονται από την επιβολή της νομοθετικής υποχρέωσης παροχής φροντίδας σε επιβάτες των οποίων οι πτήσεις ματαιώνονται λόγω εκτάκτων περιστάσεων.²⁷

²⁴ Η πλέον χαρακτηριστική είναι ίσως η απόφαση στην Υπόθεση C-399/11 *Stefano Melloni* κατά *Ministerio Fiscal*, Απόφαση της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2013 σκ. 47-54. Με αυτήν κρίθηκε ότι οι ρυθμίσεις της απόφασης πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης που απαγορεύουν στις αρμόδιες εθνικές αρχές να εξαρτούν την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης από την προϋπόθεση ότι η εκδοθείσα ερήμην καταδικαστική απόφαση μπορεί να αναθεωρηθεί εντός του κράτους μέλους εκδόσεως είναι συμβατές με τις επιταγές για δίκαιη δίκη και με την προστασία των δικαιωμάτων άμυνας του κατηγορουμένου (άρθρα 47 και 48 του Χάρτη).

²⁵ Υπόθεση C-275/06 *Productores de Música de España* κατά *Telefónica de España SAU*, Συλλογή 2008 I-271 σκ. 61-70.

²⁶ Υπόθεση C-544/10 *Deutsches Weintor eG* κατά *Land Rheinland-Pflanz*, Απόφαση της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 2012 σκ. 42-60.

²⁷ Υπόθεση C-12/11 *Denise McDonagh* κατά *Ryanair Ltd*, Απόφασης της 31^{ης} Ιανουαρίου 2013 σκ. 59-65.

Στις παραπάνω περιπτώσεις κρίθηκε τελικά ότι ο ενωσιακός νομοθέτης είχε καταλήξει σε έναν προσεκτικό συγκερασμό των αντικρουόμενων θεμελιωδών ελευθεριών, σταθμίζοντας σωστά τα συμφέροντα που αυτές υπηρετούσαν και εισάγοντας μόνο τους αναγκαίους εκείνους περιορισμούς που πληρούσαν τους όρους της αναλογικότητας. Αντίστοιχο ήταν και το συμπέρασμα που υιοθετήθηκε αναφορικά με τον περιορισμό της οφειλόμενης χρηματικής αποζημίωση για την τηλεοπτική αναμετάδοση σύντομων αποσπασμάτων γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος. Η απόφαση καταλήγει συγκεκριμένα στο ότι η οποιαδήποτε πρόβλεψη αποζημίωσης υπερβαίνουσας τα έξοδα που προκύπτουν άμεσα από την πρόσβαση στο σήμα μέσω του συνυπολογισμού και άλλων κριτηρίων όπως κυρίως του κόστους απόκτησης της άδειας προβολής του επίμαχου γεγονότος θα μπορούσε να αποθαρρύνει κάποιους οικονομικά ασθενείς σταθμούς από το να αιτούνται πρόσβαση στο σήμα, περιορίζοντας σημαντικά την πληροφόρηση του κοινού.²⁸ Κατά την άποψη μάλιστα του γενικού εισαγγελέα της υπόθεσης, η πρόβλεψη υποχρέωσης προσήκουσας αποζημίωσης θα μπορούσε να οδηγήσει σε στεγανοποίηση της μετάδοσης πληροφοριών αναλόγως της οικονομικής σημασίας των τηλεοπτικών οργανισμών και να θέσει εμπόδια στην εγκατάσταση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου έκφρασης γνώμης και πληροφοριών.²⁹

Προχωρώντας στη συνέχεια στον έλεγχο της υπό στενή έννοια αναλογικότητας του επιβαλλόμενου περιορισμού, η απόφαση συμπεραίνει ότι ο ενωσιακός νομοθέτης μερίμνησε ώστε ο βαθμός παρέμβασης στην επιχειρηματική ελευθερία καθώς και το τυχόν οικονομικό όφελος που μπορούν να αντλήσουν οι τηλεοπτικοί οργανισμοί από την προβολή σύντομων ανταποκρίσεων επικαιρότητας να είναι επαρκώς πλαισιωμένα.³⁰ Υπενθυμίζει στην κατεύθυνση αυτή ότι τα επίμαχα αποσπάσματα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τα γενικά ειδησεογραφικά προγράμματα, αποκλεισμένων επομένως των ψυχαγωγικών προγραμμάτων τα οποία έχουν σημαντικότερο οικονομικό αντίκτυπο.³¹ Προσθέτει στη συνέχεια ότι υφίστανται χρονικοί περιορισμοί όσον αφορά την προβολή των σύντομων αυτών ανταποκρίσεων, ενώ παράλληλα θα πρέπει οι τηλεοπτικοί σταθμοί που τις προβάλλουν να αναφέρουν την πηγή τους κάτι το οποίο έχει εμμέσως θετικό οικονομικό αντίκτυπο για τον κάτοχο της αποκλειστικής άδειας μετάδοσης του γεγονότος.³² Επισημαίνει τέλος ότι ο κάτοχος της άδειας αυτής μπορεί σε κάθε περίπτωση να την εκμεταλλευτεί εμπορικά, ενώ η τυχόν μείωση της εμπορικής της αξίας λόγω της προβολής σύντομων αποσπασμάτων από άλλους τηλεοπτικούς οργανισμούς μπορεί να ληφθεί υπόψη όταν συμφωνείται το συμβατικό τίμημα απόκτησης αυτής. Ενόψει όλων των παραπάνω αλλά και της σημασίας της ελευθερίας λήψης των πληροφοριών και του πλουραλισμού των μέσων μαζικής ενημέρωσης, θεμιτώς αποφάσισε ο ενωσιακός νομοθέτης να ευνοήσει κατά την απαραίτητη στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερόντων την πρόσβαση του κοινού στην πληροφορία σε σχέση με τη συμβατική ελευθερία κρίνοντας ότι τα

²⁸ Sky Österreich, σκ. 53-57.

²⁹ Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα της 12^{ης} Ιουνίου 2012, σκ. 54-61.

³⁰ Sky Österreich, σκ. 58-64.

³¹ Άρθρο 15 παρ. 5 Οδηγίας 2010/13/ΕΕ. Ενσωμάτωση με το άρθρο 16 παρ. 1 ΠΔ 109/10

³² Άρθρο 15 παρ. 3 και 6 Οδηγίας 2010/13/ΕΕ, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 55 αυτού του νομοθετήματος. Ενσωμάτωση με το άρθρο 16 παρ. 4 ΠΔ 109/10, που προέβλεψε ρητά ανώτατο όριο προβολής ενενήντα δευτερολέπτων για κάθε αυτοτελή εκδήλωση / αυτοτελώς μεταδιδόμενο τμήμα

μειονεκτήματα που απορρέουν από την επιβολή περιορισμού στο ποσό της οφειλόμενης αποζημίωσης υπερκεράζονται από τα πλεονεκτήματα που η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται για την επίτευξη των σκοπούμενων στόχων γενικού συμφέροντος.³³

Η απόφαση επιβεβαιώνει επομένως και στο σύγχρονο πλαίσιο του Χάρτη την κομβική σημασία της ελευθερίας πληροφόρησης και της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης, καθώς και τους περιορισμούς που αυτή μπορεί να επιβάλλει στην άσκηση άλλων θεμελιωδών ελευθεριών συνδεδεμένων με οικονομικής φύσης συμφέροντα. Χαρακτηριστικό είναι μάλιστα ότι στην προκειμένη περίπτωση η απόφαση εκδόθηκε παρά την ύπαρξη αντίθετης επί του θέματος νομολογίας δύο εθνικών συνταγματικών δικαστηρίων, και συγκεκριμένα του γερμανικού και του αυστριακού. Ελέγχοντας τη συνταγματικότητα εθνικών κανονιστικών ρυθμίσεων αντίστοιχων με αυτών που εισάγει η οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων όσον αφορά τους όρους προβολής σύντομων ανταποκρίσεων επικαιρότητας, τα συνταγματικά αυτά δικαστήρια έκριναν η επιβολή της υποχρέωσης παραχώρησης πρόσβασης στη μετάδοση των αποσπασμάτων αυτών χωρίς την πρόβλεψη ευλόγου χρηματικού ανταλλάγματος αντίκειται στη συνταγματικά κατοχυρωμένη προστασία της ιδιοκτησίας και της επαγγελματικής ελευθερίας.³⁴

Αν και αναφέρεται ρητά στην παραπάνω συνταγματική νομολογία, η απόφαση παραλείπει πάντως να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους καταλήγει σε αντίθετο συμπέρασμα ερευνώντας το θέμα στο πλαίσιο της ενωσιακής έννομης τάξης. Αντίθετα, ο γενικός εισαγγελέας της υπόθεσης αναφέρει συγκεκριμένα επιχειρήματα που πιθανόν επιτρέπουν τον συγκερασμό των φαινομενικά αντικρουόμενων αυτών απόψεων της ενωσιακής και συνταγματικής νομολογίας. Κατά τον γενικό εισαγγελέα, η στάθμιση των εμπλεκόμενων θεμελιωδών ελευθεριών εντός του ενωσιακού πλαισίου μπορεί συχνά να αφήνεται από την αντίστοιχη στάθμιση που πραγματοποιείται στο στενά εθνικό πλαίσιο. Αυτό οφείλεται στην ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες και οι προτεραιότητες της ενιαίας αγοράς, οι οποίες συνηγορούν επί του προκειμένου υπέρ της εισαγωγής ρυθμίσεων που ευνοούν την ελευθερία πληροφόρησης έναντι της επιχειρηματικής ελευθερίας και της προστασίας της ιδιοκτησίας. Επιπλέον, ο έλεγχος του κατά πόσο η στάθμιση από το νομοθέτη των αντικρουόμενων θεμελιωδών ελευθεριών πληροί τον όρο της αναλογικότητας πραγματοποιείται με βάση την οικονομία του εκάστοτε νομοθετήματος και τα όρια που αυτό θέτει στην πλαισίωση των επιβαλλόμενων περιορισμών. Στην προκειμένη περίπτωση, ο ενωσιακός νομοθέτης φρόντισε να εισάγει στην οδηγία επαρκείς εγγυήσεις υπέρ των κατόχων αποκλειστικής άδειας τηλεοπτικής μετάδοσης γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος που να οριοθετούν στενά τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν υπέρ των υπολοίπων τηλεοπτικών σταθμών όσον αφορά την προβολή των σύντομων ανταποκρίσεων επικαιρότητας.³⁵

Η έννοια των γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος: Η περίπτωση του ελληνικού πρωταθλήματος ποδοσφαίρου

³³ Sky Österreich, σκ. 65-67.

³⁴ Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο, Απόφαση της 17^{ης} Φεβρουαρίου 1998. Αυστριακό Συνταγματικό Δικαστήριο, Απόφαση της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2006.

³⁵ Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα της 12^{ης} Ιουνίου 2012, σκ. 77-80.

Η κρίση ότι η επιχειρηματική ελευθερία μπορεί να υπόκειται σε εύλογους περιορισμούς χάριν της προστασίας της ελευθερίας λήψης των πληροφοριών και του πλουραλισμού των μέσων ενημέρωσης έρχεται να προστεθεί σε μια σειρά αποφάσεων της ενωσιακής νομολογίας που κατατείνουν στη σχετικοποίηση της παρεχόμενης από τον Χάρτη προστασίας των οικονομικής φύσεως ελευθεριών, όταν αυτές συγκρούονται με άλλες προστατευόμενες από το Χάρτη θεμελιώδεις ελευθερίες τις οποίες υπηρετούν οι παράγωγοι ενωσιακοί κανόνες.³⁶ Αυτό υπονοεί με τη σειρά του και τον τρόπο με τον οποίον θα αντιμετωπιστούν πιθανόν στο μέλλον αντίστοιχα ερωτήματα που θα ανακύψουν σε σχέση με άλλες ρυθμίσεις της οδηγίας για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων και τα οποία θα απαιτούν τη στάθμιση της επιχειρηματικής ελευθερίας έναντι της ανάγκης προστασίας άλλων θεμελιωδών συμφερόντων, όπως για παράδειγμα εκείνων των τηλεθεατών ως καταναλωτών οπτικοακουστικών υπηρεσιών.³⁷

Όσον αφορά ειδικότερα το θέμα των σύντομων ανταποκρίσεων επικαιρότητας, είναι πολύ πιθανό ότι αυτό θα αποτελέσει και πάλι στο μέλλον αντικείμενο προδικαστικής παραπομπής. Πράγματι, το πεδίο εφαρμογής της επίμαχης ρύθμισης γεννά ερωτήματα και για μια σειρά άλλων θεμάτων με κυρίαρχο ασφαλώς αυτό του τι συνιστά γεγονός μεγάου ενδιαφέροντος. Αυτό το θέμα ανέκυψε πρόσφατα και στη χώρα μας, με αφορμή την αναμετάδοση σύντομων αποσπασμάτων των αγώνων της πρώτης εθνικής κατηγορίας ποδοσφαίρου από αθλητικές εκπομπές τηλεοπτικού σταθμού ελεύθερης λήψης. Δεδομένου ότι η αποκλειστική άδεια μετάδοσης των ποδοσφαιρικών αυτών αγώνων ανήκει σε συνδρομητικό τηλεοπτικό σταθμό, τέθηκε επομένως το ερώτημα εάν νομιμοποιείται έτερος τηλεοπτικός σταθμός να προβάλλει αποσπάσματα των αγώνων αυτών χωρίς τη συγκατάθεση του κατόχου της αποκλειστικής αυτής άδειας και χωρίς ιδίως την καταβολή στον τελευταίο του οποιουδήποτε χρηματικού ανταλλάγματος.

Με απόφαση που εκδόθηκε στο πλαίσιο των ασφαλιστικών μέτρων, απαγορεύτηκε προσωρινά στον εμπλεκόμενο τηλεοπτικό σταθμό ελεύθερης λήψης να προβάλλει στις αθλητικές εκπομπές του στιγμιότυπα των αγώνων στους οποίους συμμετέχουν οι ομάδες του ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος της πρώτης εθνικής κατηγορίας που κατατάσσονται από την έκτη μέχρι την τελευταία θέση στη βαθμολογική κατάταξη εκάστης αγωνιστικής. Του επιτράπηκε επομένως μόνο η προβολή σύντομων αποσπασμάτων μέχρι ενάμισι λεπτό για κάθε αγώνα της πρώτης εθνικής κατηγορίας ποδοσφαίρου, στον οποίο συμμετέχουν οι πέντε πρώτες ομάδες που προηγούνται βαθμολογικά κάθε αθλητική αγωνιστική.³⁸

Στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται ότι ως οργανώσεις μεγάλου ενδιαφέροντος για το κοινό πρέπει να εννοηθούν εκείνες οι οποίες προσελκύουν το ενδιαφέρον σημαντικής μερίδας τηλεθεατών και σε εθνικό επίπεδο. Συμπεραίνεται έπειτα ότι οι αγώνες της πρώτης κατηγορίας ποδοσφαίρου στις οποίες συμμετέχουν οι πέντε

³⁶ Πολύ ενδιαφέρον θα είναι βέβαια να εξεταστεί και ο τρόπος που η ενωσιακή νομολογία θα αντιμετωπίσει το αντίστροφο ερώτημα, όταν η επίκληση του Χάρτη έναντι μιας προστατευόμενης από αυτόν οικονομικής ελευθερίας κατατείνει στην κατάργηση ενός παράγωγου ενωσιακού κανόνα.

³⁷ Ήδη φαίνεται στην κατεύθυνση μια τάση να θεωρείται η ανάγκη προστασίας των καταναλωτών ως η πιο ουσιώδης πτυχή του στόχου της ισόρροπης προστασίας των ραδιοτηλεοπτικών επιχειρήσεων και των τηλεθεατών, στον οποίον αποσκοπεί ο ενωσιακός νομοθέτης. Βλέπε για παράδειγμα τον τρόπο χειρισμού του θέματος στην Υπόθεση C-281/09 *Επιτροπή κατά Ισπανίας*, Απόφαση της 24^{ης} Νοεμβρίου 2011 (δημοσίευση με σχόλιο στο *ΔιΜΕΕ* 4/2011 561).

³⁸ Μονομελές Πρωτοδικείο Πειραιά 520/2013 (Διαδικασία Ασφαλιστικών Μέτρων).

προηγούμενες ομάδες του βαθμολογικού πίνακα εκάστης αγωνιστικής συνιστούν οργανώσεις μεγάλου ενδιαφέροντος, καθώς παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος και την ανάδειξη του πρωταθλητή και των ομάδων που θα συμμετέχουν στις ευρωπαϊκές οργανώσεις. Μόνο αυτούς τους συγκεκριμένους αγώνες καλύπτει επομένως η σχετική ενωσιακή ρύθμιση για την προβολή σύντομων ανταποκρίσεων επικαιρότητας χωρίς την υποχρέωση καταβολής χρηματικού ανταλλάγματος στον κάτοχο της αποκλειστικής άδειας μετάδοσης. Για τους υπόλοιπους αγώνες ισχύει μόνο η επιβαλλόμενη από την εθνική νομοθεσία υποχρέωση παραχώρησης μαγνητοσκοπημένων αποσπασμάτων μέχρι τρία το πολύ λεπτά συνολικά, τα οποία μπορούν να προβληθούν αποκλειστικά στα δελτία ειδήσεων των τηλεοπτικών σταθμών.³⁹

Αυτό που χαρακτηρίζει την παραπάνω απόφαση είναι καταρχήν η θεώρηση ότι το ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα της πρώτης εθνικής κατηγορίας αποτελεί σύνολο αυτοτελών αθλητικών οργανώσεων αντιστοιχούντων στον αριθμό των αγώνων της κάθε αγωνιστικής και όχι ενιαία αθλητική εκδήλωση με τη συμμετοχή περισσότερων ομάδων. Μπορεί επομένως κατά την άποψη αυτή να περιλαμβάνει οργανώσεις μεγαλύτερης και μικρότερης σημασίας για το κοινό, πράγμα που απαιτεί με τη σειρά του την εφαρμογή ενός κατάλληλου κριτηρίου για να γίνει ο σχετικός χαρακτηρισμός. Είναι όμως αμφίβολο αν αυτό το συμπέρασμα είναι ακριβές, ιδίως από την στιγμή που η βαθμολογική κατάταξη των ομάδων είναι συνάρτηση όχι μόνο των ατομικών τους αποτελεσμάτων αλλά και των αποτελεσμάτων των υπολοίπων συμμετεχόντων στο πρωτάθλημα από την αρχή μέχρι το τέλος αυτού. Η σημασία και το ενδιαφέρον ενός αγώνα για το κοινό εξαρτάται επομένως όχι μόνο από τη εκάστοτε βαθμολογική θέση και την ταυτότητα των συμμετεχόντων σε αυτόν ομάδων, αλλά επίσης από το γενικότερο επίπεδο ανταγωνισμού με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες και τον βαθμό στον οποίο τα αποτελέσματα των τελευταίων μπορούν να επηρεάσουν συνολικά την κατάσταση της βαθμολογίας.

Ακόμα όμως και αν υποθεθεί ότι ένα ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα μπορεί να θεωρηθεί ως σύνολο μεμονωμένων ποδοσφαιρικών αγώνων, είναι και πάλι πολύ αμφίβολο εάν η θέση μιας ομάδας στην κορυφή του βαθμολογικού πίνακα συνιστά ορθολογικό κριτήριο κατάταξης ενός αγώνα στα γεγονότα μεγάλου ενδιαφέροντος. Είναι βέβαια αλήθεια ότι οι πρώτες πέντε θέσεις της βαθμολογίας καθορίζουν τον πρωταθλητή και τους συμμετέχοντες στις ευρωπαϊκές οργανώσεις, όμως αντίστοιχο και ενίοτε μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η μάχη των τελευταίων θέσεων για την αποφυγή του υποβιβασμού. Είναι περαιτέρω πιθανό η απόσταση που χωρίζει τις πέντε προπορευόμενες στη βαθμολογία ομάδες με τις υπόλοιπες που τις ακολουθούν να είναι μικρή και ανατρέψιμη, στην οποία περίπτωση οι αγώνες των τελευταίων αυτών ομάδων ενδιαφέρουν έντονα το κοινό έστω και αν είναι εναντίον ομάδων εκτός της πρώτης πεντάδας. Υπάρχει πάντα τέλος η πιθανότητα μια

³⁹ Άρθρο 84 παρ. 3 Ν 2725/1999 (ΦΕΚ Α 121). Ενδιαφέρον παρουσιάζει η οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής αυτής της ρύθμισης, σε σχέση με την αντίστοιχη της οδηγίας για την αναμετάδοση σύντομων αποσπασμάτων επικαιρότητας μεγάλου ενδιαφέροντος. Φαίνεται ότι η προγενέστερη αυτή εθνική ρύθμιση εξακολουθεί να ισχύει μόνο όσον αφορά αθλητικά γεγονότα ήσσονος ενδιαφέροντος, επιτρέποντας την προβολή τρίλεπτων μαγνητοσκοπημένων στιγμιστύπων τους αποκλειστικά και μόνο εντός των δελτίων ειδήσεων και όχι στο πλαίσιο άλλων ειδησεογραφικών εκπομπών συμπεριλαμβανομένων επομένως και των αθλητικών.

ιστορική και αγαπητή στο κοινό ομάδα να βρεθεί συγκυριακά μακριά από την κορυφή, χωρίς αυτό να συνεπάγεται αυτομάτως απώλεια της ευρείας οπαδικής της βάσης και του έντονου ενδιαφέροντος των φιλάθλων για τα τους αγώνων της.

Υπέρ της παραπάνω επιχειρηματολογίας μπορεί ενδεχομένως να συνηγορήσει και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισε η ενωσιακή νομολογία το θέμα των αγώνων του παγκοσμίου πρωταθλήματος και του ευρωπαϊκού κυπέλλου ποδοσφαίρου, όταν αμφισβητήθηκε η καταχώριση αυτών ως συνόλου σε εθνικούς καταλόγους εκδηλώσεων μείζονος σημασίας για την κοινωνία από τις αρμόδιες βρετανικές και βελγικές αρχές.⁴⁰ Απαντώντας στο επιχείρημα των οργανωτριών αρχών των αγώνων ότι ως εκδηλώσεις μείζονος σημασίας θα μπορούσαν να θεωρηθούν μόνο συγκεκριμένοι πρώτης τάξεως ενδιαφέροντος αγώνες του παγκοσμίου πρωταθλήματος και του ευρωπαϊκού κυπέλλου ποδοσφαίρου, επισημάνθηκε ότι αυτές οι οργανώσεις μπορούσαν ευλόγως να θεωρηθούν ως ενιαίες εκδηλώσεις και όχι συμπίλημα μεμονωμένων εκδηλώσεων που χωρίζονται σε αγώνες πρώτης τάξεως ενδιαφέροντος και σε αγώνες μικρότερου ενδιαφέροντος. Τονίστηκε στην κατεύθυνση αυτή ότι στο πλαίσιο των οργανώσεων αυτών τα αποτελέσματα των αγώνων μικρότερου ενδιαφέροντος καθορίζουν την τύχη των ομάδων σε τέτοιο βαθμό, ώστε η συμμετοχή τους σε αγώνες πρώτης τάξεως ενδιαφέροντος μπορεί να εξαρτάται από αυτά.⁴¹ Δεδομένου αυτού, η καταχώριση του συνόλου των αγώνων τους σε εθνικό κατάλογο εκδηλώσεων μείζονος σημασίας θα μπορούσε να αμφισβητηθεί μόνο βάσει ειδικών στοιχείων που θα αποδείκνυαν ότι οι αγώνες μικρότερου ενδιαφέροντος θεωρούνται ήσσονος σημασίας για την κοινωνία του συγκεκριμένου κράτους μέλους.⁴² Από τα στοιχεία τηλεθέασης των αγώνων του παγκοσμίου πρωταθλήματος και του ευρωπαϊκού κυπέλλου ποδοσφαίρου αποδεικνυόταν όμως ότι οι φερόμενοι ως αγώνες μικρότερου ενδιαφέροντος προσέλκυαν πολύ σημαντικό αριθμό τηλεθεατών, ο οποίος ήταν συγκρίσιμος και συχνά μεγαλύτερος άλλων σημαντικών αθλητικών εκδηλώσεων. Επομένως, θεμιτώς είχαν τύχει συνολικής αντιμετώπισης από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Ενόψει των παραπάνω, θα φαινόταν ως ορθότερη η καταρχήν συνολική αντιμετώπιση του ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος της πρώτης εθνικής κατηγορίας όσον αφορά το θέμα της αναμετάδοσης σύντομων αποσπασμάτων επικαιρότητας των αγώνων του. Διαχωρισμός σε αγώνες μεγάλου και μικρότερου ενδιαφέροντος θα μπορούσε ασφαλώς να επιχειρηθεί, αλλά μόνο στη βάση συγκεκριμένων στοιχείων που να παρέχουν εχέγγυα ορθοκρίσιμης. Η χρήση ανελαστικών κριτηρίων όπως αυτού της βαθμολογικής κατάταξης των ομάδων και μάλιστα μόνο στην κορυφή του πρωταθλήματος προφανώς πάσχει από την άποψη αυτή και κρίνεται ως μάλλον ατυχής και αυθαίρετη. Αντίστοιχα βέβαια ερωτήματα ανακύπτουν και για άλλες εγχώριες αθλητικές οργανώσεις για τις οποίες υπάρχει άδεια αποκλειστικής μετάδοσης, όπως για παράδειγμα αυτή του ελληνικού κυπέλλου

⁴⁰ Άρθρο 14 Οδηγίας 2010/13/ΕΕ. Ενσωμάτωση με το άρθρο 15 ΠΔ 109/10.

⁴¹ Προμνησθείσα Υπόθεση T-68/08 FIFA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 69-70 και 116-134. Αντίστοιχες αναφορές υπάρχουν και στις προμνησθείσες αποφάσεις T-385/07 FIFA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής και T-55/08 UEFA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κατά των αποφάσεων αυτών έχει ασκηθεί αναίρεση. Επί της αιτήσεως αυτής, υπάρχει απορριπτική εισαγγελική εισήγηση. Βλέπε σχετικά Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις C-201/11 P C-204/11 P και C-205/11 P UEFA και FIFA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ 2011 C232/13).

⁴² Υποθέσεις T-68/08 και T-385/07 FIFA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής σκ. 113 και 95 αντιστοίχως. Όμοια και στην T-55/08 UEFA κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 120.

ποδοσφαίρου. Σε κάθε περίπτωση, όλα αυτά τα ερωτήματα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται πλέον και υπό το πρίσμα του τρόπου στάθμισης από την ενωσιακή νομολογία της επιχειρηματικής ελευθερίας έναντι της ελευθερίας λήψης των πληροφοριών και της πλουραλιστικής ενημέρωσης.

Αντί Επιλόγου

Οι ενωσιακές ρυθμίσεις για την αναμετάδοση σύντομων αποσπασμάτων γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος πρόσφεραν την ευκαιρία να ερευνηθεί για πρώτη φορά η συμβατότητα των κανόνων της οδηγίας για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων έναντι των ιεραρχικά υπέρτερων κανόνων του Χάρτη. Ο τρόπος που η ενωσιακή νομολογία αντιμετώπισε το θέμα κατατείνει στην προάσπιση των επιλογών του ενωσιακού νομοθέτη, όταν οι περιορισμοί που αυτός θέτει σε θεμελιώδη οικονομικής φύσεως συμφέροντα υπηρετούν την ελευθερία λήψης πληροφοριών και τον πλουραλισμό των μέσων ενημέρωσης με σεβασμό στην αρχή της αναλογικότητας. Ταυτόχρονα, υπονοεί όχι μόνο τον τρόπο που αντίστοιχα ερωτήματα θα αντιμετωπιστούν πιθανόν στο μέλλον σε ενωσιακό επίπεδο αλλά και το πνεύμα με το οποίο θα πρέπει να ερευνώνται και να προσεγγίζονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Είναι πολύ πιθανό ότι θα υπάρξουν στο μέλλον προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία θα αφορούν στη συμβατότητα άλλων κανόνων της οδηγίας για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων με τις ρυθμίσεις του Χάρτη. Μπορεί να προβλέψει όμως κανείς ότι συχνότερες θα είναι οι περιπτώσεις, όπου η επίκληση του Χάρτη θα αμφισβητεί τη συμβατότητα με τους ενωσιακούς κανόνες των ρυθμίσεων της εθνικής ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας. Ήδη εκκρεμεί μια τέτοια υπόθεση, στην οποία τίθεται ουσιαστικά το ερώτημα αν η αρχή του πλουραλισμού στην ενημέρωση αντιτίθεται σε ιταλική ρύθμιση με την οποία ορίζονται χαμηλότερα χρονικά όρια προβολής διαφημιστικών μηνυμάτων για τους συνδρομητικούς ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς σε σχέση με τους σταθμούς ελεύθερης λήψης.⁴³ Το ερώτημα στην περίπτωση αυτή αποσκοπεί στο να ερευνηθεί αν με τον τρόπο αυτό νοθεύεται ο ανταγωνισμός ευνοώντας την ενδεχόμενη δημιουργία δεσποζουσών θέσεων στην αγορά της τηλεοπτικής διαφήμισης.

Η οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επιτρέπει την αναμετάδοση από τους τηλεοπτικούς σταθμούς σύντομων ανταποκρίσεων γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος, εφόσον αυτά αποτελούν το αντικείμενο αποκλειστικής άδειας τηλεοπτικής μετάδοσης. Στην υπόθεση Sky Österreich κρίθηκε ότι ο περιορισμός που θέτει η οδηγία ως προς το ύψος της χρηματικής αποζημίωσης που μπορεί να ζητήσει για την αναμετάδοση αυτών των σύντομων αποσπασμάτων ο κάτοχος της αποκλειστικής άδειας μετάδοσης είναι συμβατός με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης. Αν και περιορίζει την επιχειρηματική ελευθερία, ο περιορισμός της προβλεπόμενης αποζημίωσης μόνο στα πρόσθετα έξοδα που προκύπτουν άμεσα από την παροχή της πρόσβασης στο σήμα υπηρετεί όμως τη θεμελιώδη ελευθερία λήψεως πληροφοριών και προωθήσεως του πλουραλισμού

⁴³ Υπόθεση C-234/12 Sky Italia Srl κατά AGCOM (EE 2012 C 217/11).

που κατοχυρώνει ο Χάρτης σεβόμενος ταυτόχρονα την αρχή της αναλογικότητας. Η απόφαση αυτή υπονοεί τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να γίνεται η στάθμιση των οικονομικής φύσεως ελευθεριών, όταν συγκρούονται με νομοθετικές ρυθμίσεις που αποσκοπούν στην προστασία της ελευθερίας πληροφόρησης. Χρονικά, έρχεται σε μια περίοδο που το θέμα των σύντομων ανταποκρίσεων επικαιρότητας βρίσκεται στο προσκήνιο στη χώρα μας με αφορμή τους όρους αναμετάδοσης μαγνητοσκοπημένων στιγμιότυπων του ελληνικού πρωταθλήματος ποδοσφαίρου. Αυτό γεννά με τη σειρά του πρόσθετα ερωτήματα, σχετικά με τον ορισμό των γεγονότων μεγάλου ενδιαφέροντος και τον τρόπο που η έννοια αυτή θα πρέπει να κατανοείται και να ερμηνεύεται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.